

Recomandări

1. Promovarea programelor direcționate spre educarea pentru sănătatea în scopul asigurării societății cu informația necesară referitor la apărarea și păstrarea sănătății.
2. Promovarea educației pentru sănătatea în școli, universități și alte instituții de învățământ.
3. Folosirea celei mai potrivite metode de educație pentru sănătatea, cum ar fi forme vizuale, mixte și complexe, la care toată societatea are acces.
4. Dezvoltarea telemedicinii ca o mijloc de mare influență.

Bibliografie

1. Ețco Constantin, Management în sistemul de sănătate, Chișinău: Editura Epigraf, 2006, pag. 372.
2. Tintiuc D., Grossu I. Sănătate Publică și Management. Chișinău: „Medicina”, 2007, 896 p.
3. Василенко Н. Ю. Основы социальной медицины: Учебное пособие. 2004. In: <http://window.edu.ru/library/pdf2txt/932/40932/18237>
4. Социальная медицина. In: <http://www.medicentro.ru/медицина/социальная-медицина/>
5. <http://www.meduniver.com>

EVALUAREA ATITUDINILOR, PRACTICILOR ȘI COMPORTAMENTULUI SEXUAL AL TINERILOR DE LA INSTITUȚIILE SUPERIOARE DE ÎNVĂȚĂMÎNT DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Tatiana Ceban, Vladimir Povar

(Cond. șt. - Alina Ferdohleb, dr. în med.; Mihai Moroșanu dr. în med., conf. univ.)
Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în medicină

Summary

Evaluation of attitude, opinions and sexual behaviour of young people from the institutions of higher education from Chisinau

This article is based on a study that has been conducted this year, in order to determine the attitudes, knowledge and behavior of the young students from Institutions of Education from Chisinau. There were analyzed the following particularities, as part of the research: 1) education received in family in the analyzed field; 2) youth's attitude towards sexual behavior, 3) risks related to unprotected young people's sexual experience; 4) knowledge about sexually transmitted infections and HIV/AIDS, and 5) knowledge about contraception and planned pregnancy.

Rezumat

Articolul respectiv este bazat pe un studiu desfășurat anul curent, menit să determine atitudinile, cunoștințele și comportamentul tinerilor studenți de la instituțiile de învățământ din municipiul Chișinău. În cercetare au fost analizate particularități în domeniul: 1) educației primite în familie în domeniul abordat; 2) atitudinea tinerilor față de comportamentul sexual, 3) risuri legate de experiența sexuală neprotejată a tinerilor; 4) cunoștințe privind Infecțiile Sexuale Transmisibile și HIV/SIDA și 5) cunoștințe privind contracepția și sarcina planificată.

Actualitatea

Sănătatea reproducerii este domeniul prioritar al OMS, care în 2001 a elaborat Strategia Europeană în Sănătatea Sexuală și a Reproducerii, și a chemat toate cele 51 de state-membre ale Consiliului Europei să elaboreze documente strategice similare, reieșind din specificul național.

În susținerea cerințelor internaționale Guvernul Republicii Moldova a elaborat:

- Strategia Națională a Sănătății Reprodusei, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 913 din 26.08.2005;
- Hotărârea privind aprobarea Programului Național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2011-2015, nr. 1143 din 16.12.2010.

Scopul acestei lucrări a fost evaluarea atitudinilor, practicilor și comportamentului sexual în domeniul planificării familiale a tinerilor, care studiază la instituțiile superioare de învățământ din municipiul Chișinău.

Obiectivele

1. Evaluarea influenței educației sexuale primite din familie asupra comportamentului sexual al tinerilor care studiază la instituțiile superioare de învățământ din Chișinău.
2. Studierea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor privind infecțiile sexual-transmisibile și HIV/SIDA.
3. Evidențierea opinii și atitudinilor tinerilor în privința comportamentului sexual adecvat și depistarea riscurilor asociate experienței sexuale a tinerilor.
4. Studierea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor privind contracepția și sarcina la tineri.
5. Elaborarea unor propuneri strategice privind ameliorarea situației în domeniul sănătății reproductive.

Metodele de cercetare au fost: bibliografică și studiu de caz, matematică și statistică, epidemiologică, sociologică (anchetare / sondaj), și analiza comparativă. În luna februarie anul 2012, cu suportul organizatoric al D-lui Adrian Cotelea Prodecan Sănătate Publică, conf. univ. și D-lui Marcel Abraș - președintele Asociației Studenților și Rezidenților USMF “Nicolae Testemițanu” a fost posibilă completarea anonimă de către studenții a patru instituții superioare de învățământ a chestionarelor. Eșantionul de cercetare sa repartizat în următorul fel: 16,6 % băieți și 83,3 % fete cu vârsta cuprinsă între 18-30 ani; Vârsta medie a constituit 24 ani.

La studiu au participat 216 studenți de la următoarele instituții superioare de învățământ din Municipiul Chișinău:

- ✓ Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu* – 36 studenți anul I, și 32 studenți anul VI;
- ✓ Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* – 46 studenți;
- ✓ Universitatea de Stat din Moldova – 56 studenți;
- ✓ Universitatea Liberă Internațională din Moldova – 46 studenți.

Baza de date a fost structurată și prelucrată (Microsoft Excel - 2010) de către cercetătorii Povar Vladimir și Ceban Tatiana, studenți ai anului trei – facultatea Sănătatea Publică.

Rezultatele cercetării generale

Educația sexuală - În decursul ultimelor decenii când riscul comportamentului sexual nesigur (incidența ITS, HIV/SIDA, sarcina nedorită) au crescut vădit în special printre tineri. Este evidentă necesitatea formării unui comportament sexual fără risc.

O serie de studii au demonstrat că educația sexuală calitativă poate duce la nivel mai înalt de abțință, începutul mai târziu al activității sexuale, utilizarea mai înaltă a contracepției și număr mai mic al partenerilor sexuali.

Părinții sunt una din sursele principale de informare a tinerilor (atât reală cât și solicitată) despre sexualitate. Totodată s-a scos în evidență că în realitate, în majoritatea cazurilor în familiile adolescenților nu s-a discutat pe aceste teme (Fig. 1).

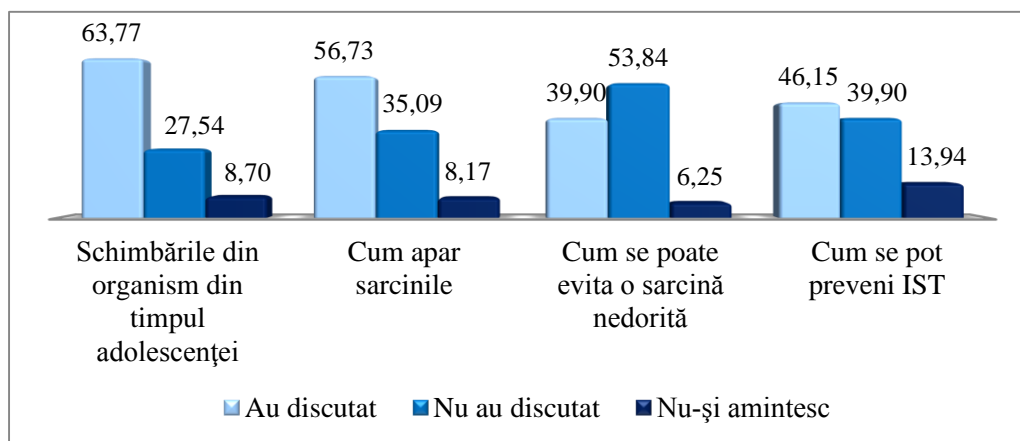

Fig. 1. Relatările tinerilor privind educația sexuală primită în familie (%).

Rezultatele cercetării selective - Respectiv mai mult de treime din tineri nu au discutat cu părinții la nici o temă privind sexualitatea. Iar în aproximativ jumătate din familiile din Moldova nu se vorbește despre metodele de contracepție cu adolescenții.

Atitudinea tinerilor față de comportamentul sexual:

- **Opiniile tinerilor referitor la vârsta primei relații sexuale** - Cea mai mare rată de respondenți au optat pentru începutul relațiilor sexuale după 18 ani – 66.5%. Datele studiului au confirmat, legătura directă dintre opinie și experiența sexuală a tinerilor. Iarăși, 25.60% din respondenții, care au avut experiență sexuală au optat pentru o vârstă mai fragedă de 18 ani; drept potrivită pentru începutul relațiilor sexuale, spre deosebire de cei care nu au avut experiență sexuală care au fost de aceeași părere în doar 8.50% cazuri.
- **Opiniile tinerilor referitor la vârsta creării familiei** - Evaluarea tinerilor referitor la vârsta creării familiei e unul din componenții de bază ai estimării orientărilor reproductive a populației; ce a permis prognosticul asigurării societății cu potențial uman în viitorul apropiat. Așadar, Conform datelor studiului majoritatea tinerilor consideră că familia trebuie creată la 22-25 ani – 70.29%. Așadar, opinia domnișoarelor, referitor la vârsta creării familiei, diferă de cea ai băieților. Majoritatea fetelor au considerat că vârsta ideală pentru începerea familiei ar fi de 22-25 ani – 72.15%. Pe când băieții în mare parte (58.34 %) au optat pentru vârsta de 24-27 ani. Deasemenea vârsta medie optimă pentru crearea familiei în opinia fetelor este de 25 de ani, iar a băieților 30 ani (Fig. 2).

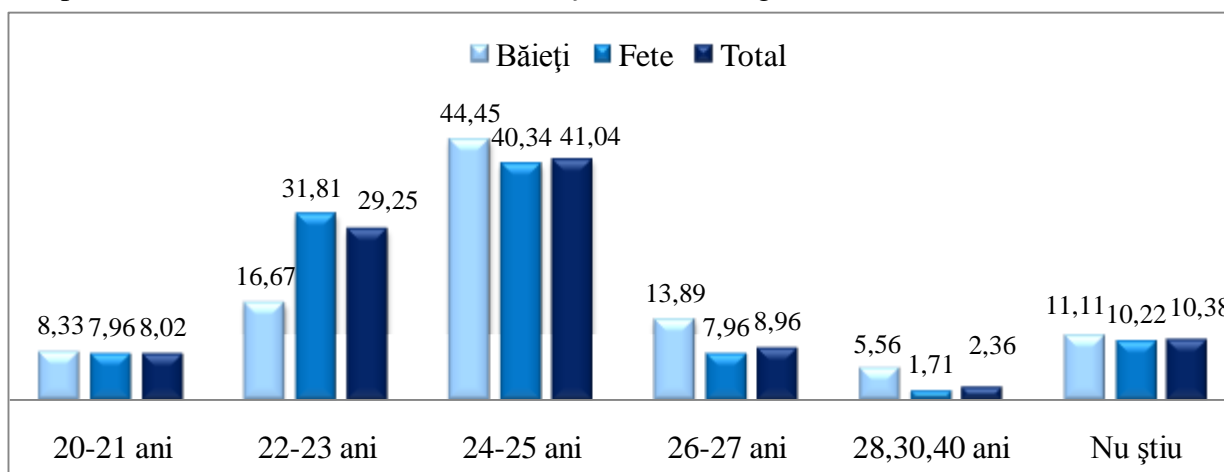

Fig. 2. Vârsta la care consideră tinerii că ar fi bine să formeze o familie (%)

Menționăm, că opinia viitorilor MEDICI nu diferă în privința vârstei căsătoriei de cea a tinerilor de la alte instituții de învățămînt, în pofida faptului că durata studiilor pe care le fac e mai mare.

- **Atitudinea tinerilor față de valorile ce țin de căsătorie** - Respondenților li s-au propus întrebări ce țin de valorile legate de virginitate și necesitatea înregistrării căsătoriei și să-și manifeste acordul sau dezacordul cu ele. Aproape jumătate din respondenți (39.6%) au fost de părerea că doar fata trebuie să își păstreze virginitatea pînă la căsătorie și 0.94 % că numai băiatul.

- **Opiniile tinerilor referitor la motivele neutilizării prezervativului** - Dintre tinerii care au recunoscut că întrețin relații sexuale 21.98% au afirmat că utilizează prezervativul la fiecare contact sexual, 49,45 % uneori îl utilizează, alteleori nu și 28.57% din respondenți nu au folosit niciodată prezervativul în decursul ultimelor 12 luni. Pentru a vedea care e cauza refuzului utilizării acestuia, tinerii au încercuit opțiunile din graficul (Fig. 3).

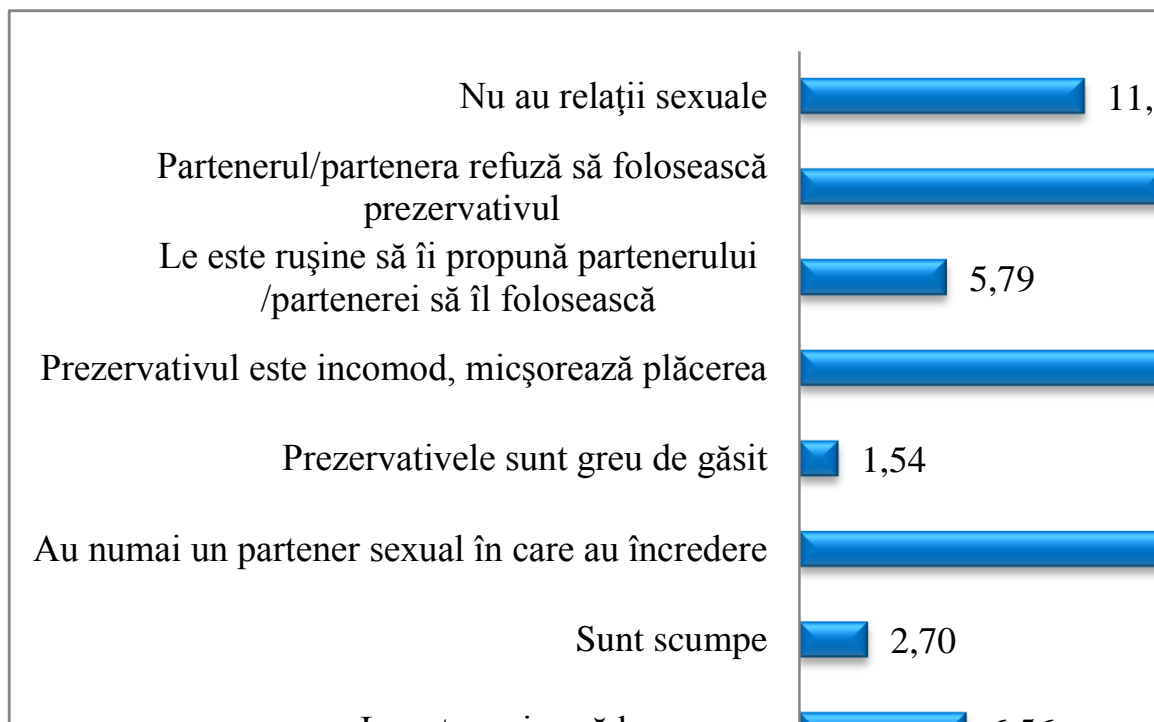

Fig. 3. Opinia tinerilor referitor la motivele neutilizării prezervativului (%).

Menționăm, că fetele au indicat cele mai frecvente cauze a neutilizării prezervativului incomoditatea lui 23.78%, faptul că au numai un partener sexual în care au încredere și ceea ce e mai grav că partenerul refuză să îl folosească. Iar băieții refuză utilizarea prezervativului pentru că este incomod și le micșorează plăcerea 42.10%. Acest fapt ne face să presupunem că băieții nu doresc să-și asume responsabilitatea pentru consecințele unui raport sexual neprotejat într-o măsură mai mare decât fetele.

- **Experiența sexuală a tinerilor și Riscuri asociate** - În cadrul studiului dat, s-au evaluat componentele de bază ale experienței sexuale printre tineri: începutul relațiilor sexuale (vârsta la primul contact sexual, utilizarea prezervativului la primul contact sexual), experiența sexuală curentă (parteneri stabili sau ocazionali, utilizarea curentă a prezervativului) și consecințele comportamentului sexual riscant.

- **Începutul experienței sexuale** - Din 216 respondenți, 37.96% au recunoscut că au experiență sexuală. Vârsta medie a primului contact sexual printre tinerii care studiază la instituțiile superioare de învățământ din capitală este de 17,5 ani. Din grupul de băieți interogați 61.11% au relații sexuale, iar din grupul de fete 39.44%.

- **Utilizarea prezervativului la primul contact sexual** - Folosirea prezervativului la primul contact sexual indică gradul de informare a tinerilor la începutul relațiilor sexuale despre măsurile de protecție împotriva sarcinii nedorite și a ITS și HIV/SIDA, precum și pregătirea

tinerilor pentru a-și asuma responsabilitatea pentru relațiile sexuale. Din tinerii care au declarat că și-au început viața sexuală 52.14% nu au folosit prezervativul și doar 37.42% au avut un act sexual protejat.

- **Activitatea sexuală curentă printre tineri** - Întreținerea unei relații de cuplu stabile este un factor esențial în prevenirea multor riscuri de sănătate, așa ca infecțiile sexual-transmisibile, inclusiv HIV/SIDA și evaluarea ei, conform recomandărilor UNAIDS este inclusă ca punct de pornire în estimarea riscurilor comportamentului sexual printre tineri. În acest context, tinerii au fost întrebați, dacă în decursul ultimelor 12 luni au avut o relație (soț / soție, prieten / prietenă). Menționăm că, majoritatea respondenților (47.37 %), ce au experiență sexuală, întrețin o relație de cuplu stabilă.

Așadar, studiul conturează o tendință pozitivă de sporire a stabilității în relațiile sexuale printre tineri odată cu avansarea în vârstă. Dacă tinerii ce au experiență sexuală de la 12-17 ani au relatat în 23.08% de cazuri o relație stabilă, cei de 18-24 ani în 68.66%.

Totodată, studiul denotă că aproape jumătate dintre tinerii ce au avut experiență sexuală au raportat despre contacte sexuale ocazionale în decursul ultimului an, această experiență fiind mai răspândită printre băieți decât printre fete. Odată cu înaintarea în vârstă tendința de a avea numai un singur partener crește.

Pentru a evalua continuitatea deprinderilor de a practica sexul protejat, tinerilor li s-a propus întrebarea referitor la utilizarea prezervativului în decursul ultimului an, în general și cu ultimul partener ocazional. Rezultatele studiului referitor la frecvența utilizării prezervativului în decursul ultimului an denotă că doar 23,53% dintre tineri, care au relații sexuale, utilizează prezervativul la fiecare contact, pe când 40,00% nu l-au folosit niciodată, iar 36,47% îl folosesc episodic. Acest fapt este deosebit de îngrijorător, deoarece riscurile sarcinii nedorite și a infectării cu ITS/HIV/SIDA în cadrul unei relații ocazionale sunt cu mult mai mari decât într-un cuplu stabil și, respectiv, utilizarea prezervativului în asemenea situații are o importanță majoră pentru evitarea acestor riscuri.

Cunoștințe, atitudini și practice privind la infecțiile sexual-transmisibile și HIV/SIDA:

- **Cunoștințele tinerilor referitor la identificarea infecțiilor care se transmit pe cale sexuală** - Pentru evaluarea cunoștințele tinerilor la acest subiect respondenților li s-a propus să selecteze maladiile infecțioase care se transmit pe cale sexuală. Cu toate că majoritatea respondenților au indicat HIV infecția, sifilisul, gonoreea ca infecții cu transmitere sexuală, numai 48.14% din respondenți au indicat corect toate **cele 3 mai răspândite ITS**.

S-a observat vădit nivelul de cunoștințe în acest domeniu mai ridicat la USMF „Nicolae Testemițanu”, toți studenții din anul VI au răspuns corect la această întrebare, excepție făcând o persoană; iar din anul I au răspuns corect 58.33% dintre studenții interogați. Din celelalte instituții de învățământ care au participat la studiu (Universitatea Pedagogică de Stat Ion Creangă, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova) au răspuns corect doar 30 - 40% din respondenți.

- **Răspândirea printre tineri a semnelor infecțiilor aparatului genital**, inclusiv a infecțiilor cu transmitere sexuală (IG/ITS). Indicatorul de bază al sănătății reproducerii tinerilor a fost prevalența infecțiilor genitale (IG), inclusiv ai infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS). Este bine cunoscut că persoanele cu IG/ITS au riscul crescut pentru a se infecta cu HIV și pentru a transmite HIV infecția partenerului/partenerilor lor (C. M. Huezo, C. S. Carigan, 1997).

În cadrul studiului, acest fenomen s-a evaluat prin intermediul întrebărilor referitor la prezența pe parcursul ultimului an de studiu, la tineri a celor mai ușor identificabile semne ale infecțiilor genitale (eliminări din uretră, vagin, urinări frecvente, dureri abdominale).

Este necesar de *menționat* că datele obținute au fost tratate cu atenție, luând în considerație câteva momente ce ar putea influența relatarea corectă a tabloului real. Astfel, semnele date de afectare a sistemului genital pot fi provocate atât de infecțiile cu transmitere sexuală cât și de alte infecții genitale ce nu se transmit sexual, dar la fel pot afecta aparatul genital. De aceea noi nu le-am referit doar la infecțiile cu transmitere sexuală ci am utilizat termenul general de infecție genitală, ce include și cel de infecții sexual transmisibile. Un alt aspect este că, pe de o parte, un

număr mare din cei infectați nu au nici un semn de boală pînă la 70% din femei și 30% dintre bărbați, conform datelor studiilor (C. M. Huezo, C. S. Carigan, 1997), iar, pe de altă parte, multe persoane nu pot să identifice semnele infecțiilor genitale. Conform datelor studiului s-a constatat că 22,18 % din numărul total de tineri au relatat prezența la ei a semnelor infecțiilor genitale. Studiul denotă diferențe esențiale în relațiile tinerilor despre semnele infecțiilor genitale în funcție de experiența sexuală.

Printre fetele și băieții cu experiență sexuală, semnele infecțiilor genitale se observă circa de 2 ori mai frecvent decît la cei care nu au avut relații sexuale. Situația de mai sus poate fi explicată în mare măsură de practicarea sexului neprotejat printre tineri ceea ce sporește riscul infecțiilor cu transmitere sexuală. Studiul a elucidat, iarăși și o problemă legată de răspîndirea infecțiilor genitale printre tineri – tratamentul infecțiilor. Astfel, 54,54% dintre tinerii cu o astfel de probleme de sănătate nu s-au adresat la medic și nu au urmat un tratament. Majoritatea tinerilor nu au putut explica din ce motive nu s-au adresat la medic sau nu au tratat problema de sănătate cu care s-au confruntat. Așadar, o rată destul de mare au răspuns că nu au încredere în personalul medical (16.22%); în aceeași măsură că le e teamă că cei din jur vor afla despre problema lor. De menționat, ce este destul de alarmant 10.81% din respondenții care au afirmat că au neregularități ale aparatului genital nu s-au adresat la medic și nu s-au tratat pentru că nu au avut bani.

Cunoștințe, atitudini și practice privind la contracepția și sarcina la tineri:

- **Metodele care le utilizează tinerii cu scopul prevenirii sarcinilor nedorite** - În cadrul studiului s-au evaluat practicile contraceptive curente printre tineri și rezultatele obținute denotă următoarele. Cele mai frecvent folosite metode de contracepție printre tineri sunt raportul sexual întrerupt (46.96%) și prezervativul (44.35%). Utilizarea pe larg a raportului sexual întrerupt cu scop de contracepție este un fapt îngrijorător datorită eficacității scăzute a metodei și riscul sporit a survenirii unei sarcini nedorite. Respectiv responsabilitatea în ceea ce privește prevenirea unei sarcini nedorite este atribuită mai mult băieților. Totodată 20,43% din tinerii care au afirmat că întrețin relații sexuale nu folosesc nici o metodă de contracepție. Este îmbucurător faptul că steriletul nu este folosit de nici unul din respondenții studiului.

- **Cunoștințele tinerilor referitor la concepție și contraceptive (pastile anticoncepționale și prezervativ)** - Evaluarea cunoștințelor elementare ale tinerilor despre fiziologia survenirii sarcinii poate explica, în mare măsură, practicile contraceptive eronate. În cadrul studiului, respondenților li s-a propus o serie din 2 cele mai răspîndite concepții despre apariția sarcinii, pentru a indica dacă sunt false sau adevărate. Rezultatele studiului au elucidat unele lacune în nivelul de cunoștințe ale tinerilor la această temă. Însă, majoritatea tinerilor (93.33%), însă, au cunoștințe veridice în domeniu cercetat.

- **Atribuirea responsabilității pentru prevenirea sarcinii nedorite** - Evaluarea atitudinii față de atribuirea responsabilității pentru utilizarea contracepției printre tineri ne permite să stabilim în ce măsură tinerii sunt motivați să acționeze personal în cadrul cuplului pentru a lua măsurile de prevenire a unei sarcini nedorite. Conform, rezultatelor studiului, majoritatea tinerilor (92.00%) consideră că ambii parteneri sunt responsabili pentru apariția unei sarcini nedorite.

- **Atitudinea tinerilor față de avort** - Pentru a realiza programe eficiente în sensul reducerii reale a avorturilor printre adolescenți și tineri e necesar de a evalua atitudinea lor față de întreruperea de sarcină. În cadrul cercetării tinerilor li s-a propus să-și manifeste acordul sau dezacordul cu opțiunea că avortul e o metodă bună de control al nașterilor. Majoritatea 81.73% au susținut ideea că avortul nu trebuie să fie o metodă de control al nașterilor. Opinia studenților anului VI, (USMF “Nicolae Testemițanu”), nu diferă de opinia generală aproximativ 10% susțin că avortul este o metodă bună de control al nașterilor, iar mai mult de 10% nu și-au exprimat nici o atitudine referitor la acest fapt.

- **Experiența sarcinilor printre tineri** - Pentru a evalua experiența sarcinilor printre tineri în cadrul studiului respondenții au fost întrebați: fetele dacă au avut sarcini, iar băieții dacă au provocat sarcini, și care a fost rezultatul acestora – naștere sau avort.

Conform rezultatelor studiului circa 6.22% din respondenți au avut experiența unei sarcini, pe când 2,87% dintre tineri și tinere nu sunt siguri dacă au lăsat pe cineva însărcinată sau dacă la moment pot fi însărcinate. Dintre tinerii care s-au confruntat cu o astfel de situație, o treime au păstrat sarcina, aproape o cincime au recurs la avort artificial și 9.52% au suferit o pierdere de sarcină.

Tinerii care au avut experiența unui avort au declarat că și-au început viața sexuală între 14-17 ani, iar cei a unei nașteri între 17-21 ani.

Constatări

În ceea ce privește educația tinerilor 39.09% dintre ei au afirmat că nu au discutat niciodată cu părinții despre teme legate de sexualitate, însă verificând influența acestui fenomen asupra comportamentului sexual a lor nu am primit date semnificativ diferite de cele generale. Iarși, 51.86% din respondenți nu știu că HIV/SIDA, gonoreea și sifilisul sunt infecții sexual-transmisibile. 30.52% (7.44% căsătoriți) din respondenți, au recunoscut că au experiență sexuală. Aproximativ 40% din tinerii activi din punct de vedere sexual au mai mult de 1 partener în decursul ultimului an. Peste 76% din tineri nu folosesc regulat prezervativul, dintre care 40% nu îl utilizează niciodată. 10% dintre tineri susțin că avortul este o metodă bună de control al nașterilor, iar mai mult de 10% nu și-au exprimat nici o atitudine referitor la acest fapt (Opinii studenților anului VI, (USMF “Nicolae Testemițanu”, nu diferă de opinii generale a tinerelor studenți). Aproape 20% dintre tinerii activi sexual au riscat suportând un avort sau mai multe.

Bibliografie

1. Ministerul Sănătății, Politica Națională de Sănătate a Republicii Moldova, 2007-2021, <http://www.ms.gov.md>
2. Ministerul Sănătății, Programului Național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2011-2015, nr. 1143 din 16.12.2010, <http://www.ms.gov.md>
3. Ministerul Sănătății, Strategia Națională a Sănătății Reprodusei, aprobată nr. 913 din 26.08.2005, <http://www.ms.gov.md>
4. Societatea de planificare a familiei din Moldova, <http://www.iubire.md>
5. Asociația Obștească “Centrul de instruire în domeniul sănătății reproductive” din Republica Moldova, <http://www.avort.md>

DEZVOLTAREA PERSONALULUI CA ASPECT IMPORTANT AL MANAGEMENTULUI RESURSELOR UMANE AL INSTITUȚIILOR MEDICALE

Doina Sirbu

(Conducător științific - Constantin Ețco, dr. hab. în medicină, profesor universitar)
Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în Medicină

Summary

Staff development as an aspect of human resource management of medical institutions

This paper reports the results of research done in a state public medical institution aimed to diagnosing human resource management in medical institutions of the Republic of Moldova and the development of measures to improve of the efficiency staff; to raise efficiency of medical work in Municipal Hospital No.1. Also to develop measures to improve human resources management algorithm specific scientific medical institutions.